

РИНОК ЗЕРНА: ЗАГАЛЬНОСВІТОВІ ТА УКРАЇНСЬКІ ТЕНДЕНЦІЇ

*Грідін О.В., ст. викладач,
Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

Зерновиробництво – це стратегічна галузь народного господарства України, яка визначає обсяги пропозиції та вартість основних видів продовольства для населення країни, стан і тенденції розвитку сільських територій, формує валютні доходи держави тощо [4]. Беззаперечним є той факт, що від стану зернового господарства, тенденцій, а також динаміки його розвитку, в Україні, суттєвим чином, залежить ефективність функціонування всіх галузей АПК та рівень добробуту населення. Саме високорозвинене зернове господарство є запорукою відродження м'ясного і молочного скотарства, свинарства та птахівництва. Постійно зростаючі обсяги виробництва в поєднанні з високою якістю зерна значним чином впливають на забезпечення продовольчої безпеки країни [5].

Вітчизняний ринок зерна тісно пов'язаний зі світовим, який, особливо в останні роки, відзначається нестабільністю, як в питаннях попиту та пропозиції, так і, що найголовніше, в питаннях ціноутворення. Світові ціни на зерно формуються, головним чином, на ринку США – найбільшого постачальника зерна в світі та центрального гравця біржової торгівлі зерном. Проте, найголовнішим чинником, що визначає кон'юнктуру ринку зерна в усі часи й в усіх країнах-виробниках були, є і залишаються природнокліматичні умови [2].

За даними Міжнародної Ради по зерну основними експортерами зерна в світі на даний час є: США, Аргентина, Австралія, Канада, ЄС, Казахстан, Російська Федерація та Україна [7]. За підсумками 2011 року Україна зайняла третє місце за обсягами експорту ячменю, четверте з експорту кукурудзи на зерно, шосте, з показником 5,4 % світового ринку, за обсягами експорту пшениці. При цьому, найбільшими імпортерами зерна є країни півночі Африки і Близького Сходу. [2].

За даними останніх прогнозів, які цілком виправдані і

обумовлені сприятливими кліматичними умовами, зростання світового виробництва зерна в 2011/2012 МР (маркетинговому році) очікується на рівні рекордних 1 841 млн. тонн, що більше минулорічного показника на 88 млн. тонн або на 4,78 %. Відповідно, зростання рівня виробництва обумовить підвищення рівня кормового використання, за оцінками, приблизно на 55 млн. тонн. Враховуючи, що світове споживання, внаслідок постійного збільшення чисельності населення Землі, зростатиме, приблизно, такими ж темпами як і виробництво, рівень міжрічних перехідних запасів, в порівнянні з 2010/2011 МР, зміниться не суттєво і становитиме орієнтовно 374 млн. тонн. Світова торгівля зерновими в 2011/2012 МР (липень/червень), обумовлена суттєвим підвищенням обсягів торгівлі пшеницею та ячменем, прогнозується на рівні 260 млн. тонн [7].

Пшениця, в структурі світового зерновиробництва, разом з кукурудзою на зерно, займає чільне місце. Так, на частку пшениці в 2010/2011 МР в загальній структурі виробництва припадало близько 37,25 %, споживання – 36,75 %, торгівлі – 51,85 %. За прогнозами на 2011/2012 МР ці показники становитимуть відповідно – 37,81 %, 37,01 %, 53,46 %. На основі проведених досліджень очікується, що в 2012/2013 МР, внаслідок зниження рівня урожайності в Австралії, Марокко та Україні, світові обсяги виробництва пшениці скоротяться на 15 млн. тонн. Такий розвиток подій спричинить певний спад кормового, в поєднанні з певним уповільненням продовольчого та промислового попиту на пшеницю, що відзначиться на скороченні торгівлі пшеницею, переважно, як вже відзначалось, внаслідок зниження рівня закупівель кормових сортів пшениці та на загальному фоні росту торгівлі кукурудзою на зерно та ячменю. При цьому, в 2012/2013 МР, загальна площа під посівами пшениці та кормового зерна має розширитись на 1,9 % до позначки 540 млн. тонн в основному за рахунок приросту в США та Північній Америці, що за останні 15 років має стати найбільшим показником [7].

За підсумками 2011 року обсяг виробництва зерна в Україні становив 57,9 млн. тонн в бункерній вазі або більш ніж 55 млн. тонн у вазі після доробки, що є найбільшим результатом за всю історію України, який перевершив рекорд 53,29 млн. тонн 2008-го року більш ніж на півтора мільйона тонн [3]. Однак все ще залишаються невирішені проблеми, розв'язання яких є необхідною та безумовною

умовою подальшого розвитку вітчизняного зерновиробництва та забезпечення його конкурентоспроможності як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках, а саме:

- покращення матеріально-технічного стану виробництва;
- забезпечення виробників якісним насіннєвим фондом;
- створення належних умов зберігання виробленої продукції;
- забезпечення прозорого ціноутворення;
- удосконалення державного регулювання та зменшення рівня адміністративного втручання тощо.

Отже, комплексне та всебічне вирішення проблем, пов'язаних з покращенням стану зерновиробництва в країні в цілому та в кожному окремому господарстві, сприятиме скорішому виведенню галузі з кризи, забезпеченню її конкурентоспроможності на світовому ринку та зміцненню позицій держави в світі.

Література.

1. Бондарь А. Обзор украинского рынка зерновых [Электронный ресурс] / А. Бондарь // Аграрная неделя. – 2003. – № 40. Режим доступа: www.agroperspectiva.com
2. Голик С.І. Кон'юнктура світового ринку зернових культур / С.І. Голик // Економіка АПК. – 2011. – № 9. – С. 156-158.
3. Итоги года: обзор рынка зерна в Украине [Электронный ресурс] / Режим доступа: <http://zernovoi.livejournal.com/>
4. Концепція державної цільової програми «зерно України – 2008-2015» [Электронный ресурс] / Режим доступа: <http://uga-port.org.ua>
5. Лобас М.Г. Развитие зернового хозяйства Украины / М.Г. Лобас. – К.: НВАТ «Агроинком», 1997. – 448 с.
6. Месель-Веселяк В.Я. Прогноз ринку зернового виробництва в Україні в 2012 році / В.Я. Месель-Веселяк, О.Ю. Грищенко, М.П. Душко // Економіка АПК. – 2012. – № 3. – С. 33-36.
7. Обзор рынка зерновых [Электронный ресурс]: Международный Совет по зерну / Режим доступа: www.igc.int
8. Ришков О. Экспорт зерновых: потенциал чи імпотенціал? / О. Ришков // Пропозиція. – 2012. – № 2. – С. 14-15.
9. Скришник А.В. Тенденції світового ринку пшениці та ризики розвитку експортного потенціалу країни / А.В. Скришник, Т.Ю. Зінчук // Економіка АПК. – 2011. – № 9. – С. 139-145.
10. Формування і розвиток ринку зерна в Україні / [Шпикуляк О.Г., Воскобійник Ю.П., Саблук Р.П., Овсянніков О.В.]. – К.: ННЦ ІАЕ, 2008. – 190 с.